REPORTAGE Het leven van een UberEats-koerier: Bruzz ging undercover

UberEats: veel vrijheid, weinig legaliteit

BRUZZ undercover

- Bruzz-reporter Saïd El Haddad reed van **28 oktober 2016 tot en met 23 februari 2017**.
- Hij heeft **24 ritten** gereden, verspreid over **9 dagen**.
- Hij was **31 uur** 'in dienst'
- Voor de ritten in 2016 kreeg hij **153,75 euro**.
- Na afhouden van de UberEats-taks blijft daar **111,65 euro** van over.
- De ritten in **2017** werden nog niet betaald.

UberEats, de maaltijdleverdienst van taxibedrijf Uber, landde op 20 oktober 2016 in Brussel. Honderden Brusselse jongeren werken intussen als koerier voor die dienst. Onze reporter Saïd Al-Haddad ging vanaf de eerste dag vier maanden lang 'undercover' de baan op. Uit zijn ervaring blijkt dat UberEats, als exponent van de nieuwe deeleconomie, het niet al te nauw neemt met de Belgische wetgeving. Onbestaande aanwervingsprocedures, variërende en lage vergoedingen, een gebrek aan een arbeidsovereenkomst of enige vorm van werkzekerheid én een fiscaal systeem dat op dit ogenblik nog geen wettelijke basis heeft: het platform begeeft zich op bijzonder glad ijs.

© IVAN PUT

ONZE REPORTER SAÏD BIJ UBEREATS.
"Het duurde niet meer dan zeven minuten voor ik me UberEats-koerier mocht noemen."

Wat als... je baas een app is?

Wie een heuse motivatiebrief had ingestudeerd om bij de lancering van UberEats in Brussel te solliciteren, deed vergeefse moeite. We worden ontvangen in een kale loods in de Vandenbrandenstraat 1, uitgerekend de lokalen waar die andere maaltijdleverdienst, Take Eat Easy, net de spreekwoordelijke boeken had neergelegd. Aan de elkaar genagelde houten paletten zijn twee computers aangesloten op stroomvoorzieningen die aan het plafond bengelen. Daarachter: twee verveeld ogende rekruteerders die één voor één de massaal opgedaagde Brusselse jongeren inschrijven.

Niet meer dan zeven minuten duurt het, voor we onszelf UberEats-koerier mogen noemen. Net tijd genoeg om het inschrijvingsbewijs en de verzekeringspapieren van onze scooter en onze identiteitskaart te laten kopiëren. Van een sollicitatiegesprek of andere formaliteiten is alvast geen sprake. Tegen valavond zijn we, samen met vierhonderd andere koeriers, klaar om de baan op te gaan.

Van Zavel naar Thieffry voor een donut

De volgende dagen staan we paraat om de Brusselse straten op te trekken als maaltijdleverancier. Sommigen doen dat met de fiets, wij kiezen voor de scooter. Hoe dan ook volstaat het om in te loggen op de app van UberEats. De heilige app, die ons voortaan zal oproepen, sturen, begeleiden én betalen. De *patron*, de manager, de CEO: alles zit vervat in dat vierkante pictogrammetje op onze smartphone. Aanvankelijk loopt alles gesmeerd. UberEats hanteert gedurende de eerste weken na de lancering geen minimumtarief voor klanten en probeert zo meteen die andere maaltijdleverdienst, Deliveroo, het vuur aan de schenen te leggen. Zo gebeurt het dat we in de eerste weken zelfs voor één enkele donut van de Zavel naar een afleveradres aan metrostation Thieffry worden gestuurd. Nu, ons niet gelaten, je verdient er namelijk niet minder mee dan wanneer je vijf driegangenmenu's meezeult.

De flexibiliteit en het haast overweldigende vrijheidsgevoel die bij dit werk horen, zijn ongezien. Maar ook het laagdrempelige karakter van het werk is een verklaring voor het grote succes onder Brusselse jongeren. Hier geen discriminatie op basis van naam, diploma of kleur. Een bewijs van goede zeden zal UberEats je evenmin vragen. Het ratingsysteem, waarbij klanten de snelheid en correctheid van de levering en de leverancier beoordelen via de app, zorgt voor de nodige *checks and balances*. Wie snel, stressvrij en op eigen houtje van punt A naar punt B geraakt, is uit het juiste hout gesneden om koerier te worden.

> Het laagdrempelige karakter van het werk is een verklaring voor het grote succes onder Brusselse jongeren

Maar, na de wittebroodsweken verandert het systeem. Waar UberEats naar het voorbeeld van concurrent Deliveroo zijn koeriers aanvankelijk een vaste verloning van ongeveer 13 euro per uur betaalt, bouwt het dat systeem al snel af. Eerst worden we via sms – het geliefkoosde communicatiemiddel van UberEats, zou al snel blijken - geïnformeerd dat er voortaan alleen een vast uurloon is voor diegenen die zich op tijd weten te registreren voor bepaalde shifts. Na enkele weken van vruchteloze pogingen om binnen te geraken, volgt een ander sms'je van UberEats. "We hebben vandaag een nieuw systeem getest, zonder gegarandeerd uurloon. En dat was een enorm succes! Vanaf nu worden jullie dus betaald per levering," zegt dat.

Wat verdient dat nu?

Maar wat verdienen we dan nog met onze ritten? Een vaste ratio valt moeilijk te berekenen, aangezien het uiteindelijke bedrag (niet meer) afhangt van het aantal uren dat we stand-by staan, wel van het aantal leveringen. Zo staan we op een dinsdag tweeënhalf uur klaar om maaltijden rond te brengen, waarbinnen we twee maaltijden oppikken en afleveren bij de klant. Dat levert ons welgeteld 9,17 euro op. Even later maken vijf uur vrij op een zaterdag en voltooien we zeven ritten. Zo komen we aan 48,17 euro. Daar moeten we zelf nog de kosten van de brandstof, ons mobiel internet en eventuele onderhoudskosten van aftrekken.

De daaropvolgende maandag verdienen we 16,50 euro met twee leveringen, maar houdt UberEats meteen 6,85 euro van dat bedrag in. Eerst is het niet duidelijk wat de reden daarvoor is, tot we plots een sms'je ontvangen: alle koeriers die nog voor UberEats willen rijden, moeten kiezen uit twee statuten: ofwel rij je als zelfstandige, waarbij je zelf btw en sociale lasten moet betalen, ofwel als 'P2P'. In dat laatste geval houdt UberEats via een gunstig fiscaal statuut alleen een persoonlijke taks in van 10 procent, dat het stort aan de staat. Klein detail: die vraag komt er pas twee maanden na onze eerste werkdag. Alle voorgaande betalingen kregen we integraal op onze rekening gestort. Als bezorgde werknemer proberen we na de sms contact op te nemen met onze baas, maar dat blijkt een behoorlijke klus. UberEats is dan wel bereikbaar op een telefoonnummer, maar daar mag enkel en alleen een beroep op worden gedaan bij problemen met een levering, verzekeren ze ons aan de lijn. Dan maar naar de app of de website, waar we inloggen op onze account. Daar zien we dan wel onze voorbije leveringen en de betaalde vergoedingen, maar de pagina's zoals 'fiscaal overzicht' vertonen geen enkel teken van leven. Ook de mails over ons sociaal statuut, verzekering en vergoedingen leveren geen duidelijke antwoorden op. Toegegeven: de vrijheid om te werken wanneer we willen, buiten te zijn en op een eenvoudige manier een centje bij te verdienen, vormen een bijzonder aantrekkelijke formule. Maar of het uiteindelijke loon, het gebrek aan communicatie en de algemene onzekerheid op wettelijk en fiscaal vlak daartegen opweegt, is een andere vraag.

Opgetekend door Mathias Declercq

'UberEats neemt zich voor de wetgever'

Twee maanden na de start van UberEats, rond half december, vroeg het platform zijn koeriers om een keuze te maken tussen twee sociale statuten: zelfstandige of P2P. Dat laatste statuut werd gecreëerd aan de hand van de wet-De Croo van 1 juli 2016 en voorziet in een gunstig fiscaal regime voor mensen die willen bijverdienen in de deeleconomie. Er moeten geen btw of sociale bijdragen betaald worden, alleen een persoonlijke taks van tien procent. UberEats geeft aan die zelf te innen en die door te storten aan de staat. De Bruzz-reporter heeft geen statuut als zelfstandige en kiest voor P2P. UberEats houdt vanaf dat moment – weliswaar op zeer onregelmatige basis – een bedrag in, de koerier moet verder niets doen, klinkt het.

In oktober liet het kabinet van minister van Financiën Johan Van Overtveldt (N-VA) dat het koninklijk besluit rond de nieuwe regeling over P2P op zich liet wachten, omdat er nog een wettelijke basis moest gecreëerd worden voor de communicatie van het platform met de fiscus. Dat KB is ondertussen gepubliceerd en van kracht, maar platformen die van het gunstig regime wensen gebruik te maken, "moeten ook aan bepaalde voorwaarden voldoen".

Met andere woorden: platformen die met het regime willen werken, moeten erkend worden door de FOD Financiën. En die is formeel. "Tot op vandaag is er nog geen enkel platform erkend. Vier platformen deden wel een aanvraag, maar de wet treedt pas in voege op 1 maart 2017," zegt Francis Adyns, woordvoerder van de FOD Financiën. Welke platforms al een aanvraag indienden, mag hij niet zeggen, maar Adyns is wel opnieuw zeer formeel: "Wie nu al van de regeling gebruikmaakt, neemt zich voor de wetgever." Ook het kabinet van Van Overtveldt bevestigt dat.

Over eventuele sancties wil het kabinet zich nog niet uitspreken, maar het is allerminst goed nieuws voor UberEats en eventuele andere platformen die al werken met het P2P-statuut. Maar ook voor wie onder het zelfstandigenstatuut voor platformen zoals UberEats werkt, is de situatie problematisch. Dé vraag die Uber wereldwijd parten speelt, is namelijk of mensen die voor zulke platformen professionele diensten uitvoeren, wel als zelfstandige mogen worden beschouwd.

Stefan Nerinckx, advocaat gespecialiseerd in arbeidsrecht en docent aan de Hogeschool Odisee en KU Leuven, verdiept zich al een tijdje in de flexibelere arbeidsvormen of de *uberization* van de economie. "De cruciale vraag is of platformen zoals Uber en Airbnb méér zijn dan een louter technologisch instrument dat klanten en dienstverrichters, vraag en aanbod, met elkaar verbindt." Uber, bijvoorbeeld, claimt niet meer te zijn dan een online technologisch platform, terwijl tegenstanders zeggen dat het een transportbedrijf is. "Dat onderscheid heeft grote gevolgen voor het statuut van de mensen die professionele activiteiten uitoefenen voor een dergelijk platform," zegt Nerinckx.

Met andere woorden: als Uber (en dus ook UberEats) een transportbedrijf is en niet louter een technologisch platform, dan bestaat de mogelijkheid dat de chauffeurs te beschouwen zijn als werknemers.

"In de VS is bijvoorbeeld beslist dat er wel degelijk sprake is van een werknemersrelatie, op basis van een band van ondergeschiktheid en de mate van controle door Uber over zijn chauffeurs," zegt Nerinckx. "Uber is tegen die beslissing in beroep gegaan. In Groot-Brittannië besliste een rechtbank dan weer dat Uberchauffeurs *workers* zijn, een statuut dat een grotere bescherming biedt dan het statuut van een zelfstandige, maar minder dan dat van een werknemer. Telkens tekende Uber beroep aan."

Volgens Nerinckx is er nog werk aan de winkel, als we die nieuwe initiatieven een duidelijke plaats willen geven in de wetgeving. "De wetgever dient zijn werk te doen en een duidelijk kader te scheppen voor wie werkt met of voor een platform. Dat zal zowel de opdrachtgever, in de vorm van meer rechtszekerheid, als de dienstverrichter, die meer sociale bescherming geniet, alleen maar ten goede komen."

Mathias Declercq

'Geen kwade wil', zegt UberEats

In een reactie op onze bevindingen erkent UberEats dat het fiscale systeem een gat vertoont, maar ontkent het dat er kwade wil in het spel is. "Volgens onze kennis ging de wet rond het P2P-systeem van start in juli 2016. Daarom hebben we ook die optie aangeboden aan onze koeriers. We hebben nu kennis genomen van het koninklijk besluit dat in januari 2017 gepubliceerd werd en waarin sprake is van een registratieprocedure en de startdatum van 1 maart," laat het platform weten. "We hebben binnenkort een vergadering gepland met de bevoegde autoriteiten om de zaken uit te klaren."

UberEats laat ook weten dat het meteen een aanvraag heeft ingediend om erkend te worden. "We geloven dat België een voortrekkersrol speelt met dit fiscale systeem en kunnen niet wachten om er deel van uit te maken." Wat er met het ingehouden geld moet gebeuren, kan het nog niet kwijt.

- UberEats telt **600 koeriers** in Brussel en werkt samen met **450 restaurants**.
- **40.000 Belgen** hebben de applicatie UberEats gedownload.